

Kalender 2015

SKI
HISTORIE-
LAG

Forsidebildet:

Ski kommunevåpen

består av tre hestehoder utformet på samme måte. Våpenet er i blått, hestehodene i sølv. (Se forsiden)

Navnet *Ski* kommer fra den gamle formen Skeidi, avledet av ordet skeid. Skeid betyr et sted hvor en holder kappløp eller kappkjøring. De tre hestehodene symboliserer denne opprinnelsen. En tror at de omkringboende rundt dette stedet samlet seg til kappriding til gudenes ære. Det er sannsynlig at det fantes et gudehov på stedet, som var plassert i nærheten av nåværende Ski middelalderkirke.

På 70- og 80-tallet ville landkommunene ha sitt eget kommunevåpen. Tidligere hadde mange bykommuner hatt byvåpen. Nå kom landkommunene etter.

På Ski utformet tannlege Olav Dag Viken det første utkastet med de tre hestehodene. Dette ble benyttet da det nye rådhuset ble tatt i bruk i 1975. Olav Dag Viken var en kunst- og kulturinteressert Skiboer som også malte på fritiden, og var en av stifterne av Ski kunstforening i 1969.

For å få endelig godkjenning av kommunevåpenet måtte det utformes etter heraldiske regler. Heraldikk er læren om våpenmerker (våpenskjold) og kommer fra ordet herold. Heroldene var de som ropte opp hvem som kom inn på arenaen i ridderturneringer, og de måtte kjenne de forskjellige merkene. De måtte også vite reglene hvordan en komponerte et våpenskjold. Heroldene ble slik de første heraldikerne.

Heraldikken oppsto i Vest-Europa i 1130-årene. Det oppsto et eget vesteuropeisk system, da det var behov for regler for tropper under korstogene og kontakter med Midt-Østens farge- og symbolbruk, føydalvesen, ridder- og hoffkultur. Til Norge kom heraldikken allerede omkring 1200-tallet, og ble utbredt over hele landet. Våpenskjold ble brukt av kongeslekter og stormenn.

I vår tid benyttes våpenskjold av stater, fylker, kommuner, forsvaret, organisasjoner, bedrifter og slekter med bakgrunn fra adel, borgerskap eller bønder.

Det heraldiske systemet består av følgende hovedtrekk:

- Bare bestemte typer av farger og figurer kan brukes i våpen. Ett og samme våpen kan utformes i såkalt heraldisk stil på flere måter og i forskjellige fysiske materialer.
- Et våpen kan bli entydig beskrevet i heraldiske faguttrykk gjennom en såkalt blasonering (fransk for læren om våpenskjold).
- Et våpen blir vanligvis brukt innenfor en skjoldformet innramming. Norsk Heraldisk Forening
- Eieren av våpenet bruker det som sitt faste kjennetegn.

Olav Dag Vikens utkast ble godt mottatt av politikerne i Ski. For å være sikker på at det innfridde de heraldiske kravene, ble det endelige utkast tegnet av Truls Nygaard. Truls Nygaard var bosatt i Mysen og var en erfaren heraldiker som bl. annet har utarbeidet kommunevåpnene til Trøgstad, Spydeberg, Skiptvet, Rømskog, Rygge, Rakkestad, Moss, Marker, Hobøl m.fl.

Truls Nygaard hadde en allsidig bakgrunn. Han var opprinnelig møbelsnekker, senere journalist i lokalavisen. Deretter ble han leder av fylkets billedarkiv.

Truls Nygaards utkast til kommunevåpen for Ski komune ble godkjent av Norsk Heraldisk Forening, deretter Riksarkivet og Kommunaldepartementet og ble godkjent ved kongelig resolusjon den 19.12.86. Politikerne i Ski har vedtatt klare regler for bruk av kommunevåpenet.

Norsk Heraldisk Forening er en forening som er åpen for alle som er innteressert i våpenskjold, flagg, segl og beslektede emner. Foreningen ble stiftet i 1969.

Kilder:

Bygdebok for Kråkstad av lektor M Østlid – 1929

Wikipedia

Østlandets Blad

Ski kommune

Østfoldmuseene

Forsidefoto: Christian Olsen

Arnold Petersheim

Per Kr. Fagereng

Fra venstre: Stig Arild Mangschau, Leif Ringen, Anne Kleveland, Asbjørn Herdal, Sidsel Hommersand, Unni Gullichsen, Hans Nesbø, Grete Myhrvold, Kjell Overrein, Marit Antila, Rudolf Vik, Liv Korvann, Sigmund Ramnefjell, Anette Lund, Anders Westgård og Gunnar Gulliksen.

Kiwanisklubben i Siggerud drev på 80-tallet svært aktivt med kulturarrangementer innenfor et bredt spekter av litteratur, sang/musikk, billedkunst etc. Gjennom mange år ble det arrangert Kulturuke med gymsalen på skolen som arena. Tiltakene ga en god balanse i et ellers sportspreget kulturmiljø på Siggerud.

I 1987 fikk kulturkomiteen i Kiwanis idéen om at det kanskje gikk an å få i stand en revy på Siggerud. En liten gruppe satte i gang arbeidet med å finne «medspillere».

Revy er først og fremst lagarbeid for spesielt interesserte. Gruppen besto i starten av Asbjørn Herdal, Sigurd Iversen og Rudolf Vik. Resultatet var at det i januar 1989 ble premiere på revyen «Digger'u Siggerud».

Hovedtekstforfatter og kreativ ansvarlig var Per Kristian Fagereng. Kapellmester var Dagfinn Thoresen og instruktør var Arnold Petersheim. Rundt 25 personer fra Siggerud og omegn var engasjert, og hele 1400 mennesker så denne første revyen. Det ble en kjempesuksess som la et godt økonomisk grunnlag for fremtidig virksomhet.

Etter suksessen med «Digger'u Siggerud», ble Siggerud Scene Ensemble opprettet. Siggerud Scene Ensemble overtok dermed den rollen Kiwanisklubben

Dagfinn Thoresen

hadde i starten, både organisatorisk og økonomisk. Kontakten med Kiwanis i Siggerud var allikevel fortsatt tett og god i alle år. Uten Kiwanis ville mange praktiske oppgaver ha blitt vesentlig vanskeligere for et lite revyensemble.

I årene som fulgte, kom forestillingene «Revyomparaply» (1991), «For eller mot revyen» (1993) og til slutt i 1995 «Siggeruskomsnusk». Alle revyene gikk for fulle hus og fikk gode kritikker i media. Siggerud Scene Ensemble deltok i Revyfestivalen på

Høylandet med stor suksess.

Deler av ensemblet hadde flere opptredener i diverse kultursammenhenger i Follo, og også flere TV-opptredener i «Revycup 1993» med Dan Børge Akerø som programleder.

Kilder: Marit Antila og Asbjørn Herdal

Januar

Trygve Gundersen i sitt kjempehopp i Holmenkollen, 1938

Skimt 100 år

Da dyrlege Thorleif Hemsén kom til Ski i 1909, fant han at skiløping og hopping var lite utbredt. Det fantes skibakker både i Holen og Hauglandsbakken, men først da Jorulf Bjørnstad så muligheten for en større bakke, ble Møllebakken grunnlaget for at det ble startet en skiklubb i Ski. Skiklubben Skimt så dagens lys på generalforsamlingen den 30. oktober 1915. Den første som kom til å gjøre klubbens navn kjent var, Brynjulf Skotner, både i hovedlandsrenn og i Holmenkollen. Noe senere ble en stor stjerne tent – nemlig Trygve Gundersen. Med en rekke utmerkede resultater på landsbasis og et uvanlig antall bakkerekorder, bl.a. i Holmenkollen i 1938 (54,5m), var han lenge en av Norges beste hoppere. Harald Ruud hoppet 25 meter i Møllebakken i 1916. Trygve Gundersen 55 meter i 1940, og med V-stil i 1995 landet Øyvind Berg fra Aurskog på 72 meter. Da var Møllebakken hoppet ferdig.

Tidens kombinertprestasjon var Markus Svendsens NM i 1967 og 1968. Skimt fikk dermed sin første Norgesmester.

Ved siden av arrangementer av skikonkurranser har Skimt vært en foregangsklubb med barneskiskoler og barneskirenn. Barne- og rekrutteringsgruppa var meget aktiv med idrettsarbeid for barn, og Skimt la stor vekt på allsidighet i de yngres idrettsopplæring.

Under Geir Hammers ledelse ble det i 1987 startet en allidrettsgruppe for barn i alderen 6–12 år.

For Skis noe eldre friluftinteresserte gikk Skimt tidlig i gang med merking av ski- og turløyper i samarbeid med Skiforeningen. En mann må her nevnes, Arthur Sekelsten.

Sentralt i dette omfattende løypenettet ligger Skeidarkollen. Hytta ble bygget på dugnader med bl.a. materialer fra stabburet på Sander gård og Siggerud

Mølle. Gårdbruker Knut Endsjø stilte med tomt på sin eiendom Stunner, og hotelleier Trygve Garsjø var sentral i de finansielle ordningene.

Den 26.januar 1961 ble Skeidarkollen innviet, og har vært til stor glede for mange markatravere.

Skimt sto sentralt i arbeidet med å etablere en lysløype, og Det kommunale ungdoms- og idrettsutvalg kom med forslag i Vardåsen-området. Ski kommune bevilget 35.000,- kroner, og Skimt fulgte opp med innsamlet gave fra klubbens 50-årsjubileum.

Nødvendige avtaler med eieren av Kværner gård kom på plass, og i november 1966 startet dugnaden hovedsakelig med Skimts medlemmer og Helge Aas i sentral rolle. Fra Idrettsutvalget bør nevnes Amund Pedersen og Elling Moe.

Åpningen fant sted 27. februar 1967 med ordfører og fakkeltog. Et par år senere ble løypa forlenget til Langhus, med Langhus I.L. som hovedaktør. Skimt var også med å bygge lysløype i området Bollerudåsen i Nordby.

Siden 1963 har Skimt hatt orientering på programmet. Gunnar Andresen var i spissen av seniorløperne og av de yngre Anne Marie Aas med Norgesmesterskap både sommer og vinter. I 1982 innledet O-gruppa et samarbeid med Kolbotn I.L. og etablerte den familievennlige turorienteringen "Skautravern"

Skimt er fortsatt en aktiv klubb med utøvere i langrenn, hopp, kombinert og orientering. Klubben har nå organisert seg i en annen struktur enn det man tradisjonelt har gjort i idrettslag. Skimt har nå et utstrakt samarbeid med andre klubber i Follo og Oslo for utveksling og samarbeid innen trening, konkurranser og arrangementer. Nivået på utøvere har nå blitt så høyt og kostnadene rundt elitesatsing har blitt så høye at en lokalklubb ikke kan bære dette alene. Men Skimt har også mange utøvere som fortsatt er med på mosjons- og veterannivå.

De korte og dårlige vintrene har ført til at mye av langrennssteningen blir utført på rulleski og rulleskøyter. Ellers benyttes langrennsstudioen på golfbanen på Greverud der Skiforeningen Sørmarka produserer kunstsne.

Hoppgruppa i Skimt har bygget opp et hoppcenter for barn i Ellingsrud Industriområde. Der er det nå tre hoppbakker og klubbhus. De to minste hoppbakkene kan også benyttes selv om det ikke er snø.

Tidene forandrer seg, men Skimt består og er 100 år.

Kilder:

*Jubileumsskriv for Skiklubben Skimt
Geir Hammer*

1954: Søndagsskolen holdt til på Langhus skole. Ledere var Berit Paulsbo (nå Bjørnebråten) og Jens Christian Bjørnebråten (lengst til venstre). Lengst til høyre Thorbjørn Kollerøs.

Organisert søndagsskole ble satt i gang på Langhus skole i 1930-årene. Initiativtaker var Jac Syversen, med Sigurd Svenning som medhjelper.

Virksomheten fortsatte under krigen, men hadde et kort opphold etterpå.

Søndagsskolen startet opp igjen sent på 1940-tallet, administrert av Thorbjørn Kollerøs, Finn Dahl, Jens Chr. Bjørnebråten og Otto Granerud.

I tillegg til søndagsskolevirksomheten ble det også arrangert 2. dags gudstjenester (2. juledag og 2. påskedag) og juletreffester. Juletreffestene var svært godt besøkt. Standard servering var boller og kakao, og det hendte at det måtte være to bordsettinger. Serviset måtte nemlig vaskes opp i mellomtiden!

Det ble hvert år invitert til utflukter, og særlig avslutningsturen hver sommer til Ramstadsletta var populær. Foreldrene deltok aktivt i turer og arrangementer.

Misjonshuset i Gamle Vevelstadvei ble bygget opp på dugnad og sto ferdig i 1956. Da flyttet søndagsskolen og gudstjenestene dit. Virksomheten fortsatte i

Misjonshuset til Langhus kirke sto ferdig i 1975.

Mange barn på Langhus har hatt gleder og gode opplevelser i søndagsskolen. Søndagsskolen har vært tradisjonell og har hatt medlemskap i Norsk Søndagsskoleforbund.

*Kilder: Berit og Jens Chr. Bjørnebråten
Boka «Langhus – Bygda og Kirken»*

Søndagsskolen i 1939: Sigurd Svenning til høyre

Folkets Hus i Kråkstad, trolig fra 1. mai 1939. Av ca. 40 personer på bildet, drar vi kjensel på Arne Pedersen, Arnold Olsen, Bjarne Pedersen, Brynhild Hansen, Giskken Pedersen, Inger Karlsrud, Inger Pedersen, Jens Hansen, Johan Nico Johansen, Jorunn Karlsrud, Karl Pedersen, Per Olsen, Petter Olsen, Ruth Pedersen, Sonja Pedersen og Tor Hansen. Bildet utlånt av Lise Lorentzen.

Folkets Hus i Kråkstad

Kråkstad arbeiderforening ble stiftet sommeren 1902, og 24. august samme år bestemte 70 møtedeltagere at foreningen skulle meldes inn i Arbeiderpartiet (stiftet 1887). Allerede fra starten kom behovet for å ha et eget, fast lokale.

Første trinn i dette arbeidet ble bygging av lokalet «Dovre» i Midsemskogen i 1906. Denne perioden er omtalt i SHL-kalender 1990. Neste trinn startet med at det i 1924 ble ordnet med ny tomt mer sentralt beliggende i Sigtunholtet, ved Løkenveien. Oppføring av nytt bygg og ikke minst finansiering la beslag på mye tid for byggekomite og styre. Men bygget kom opp med innsats av bl.a. Karl Aurud og Andreas Veiby. Det ble noe større enn «Dovre» og fikk navnet «Bekkely», senere «Folkets Hus».

Protokoller fra slutten av 30-tallet viser at storparten av møtene i arbeiderforeningen gikk med til problemer knyttet til Folkets Hus. Utbedringer, utvidelser og vanlig vedlikehold og – ikke minst – dårlig økonomi. Krigens kom, og 29.9.1940 vedtok partiet å oppløse seg. Årsaken var tyskernes dekret som gikk ut på at alle politiske partier nå var forbudt. Noen av partiets protokoller mellom 1902–1945 er borte, antagelig for at ikke tyskerne skulle se medlemslistene. For å ivareta interessene knyt-

tet til Folkets Hus ble det dannet en upolitisk forening, ledet av Birger Norheim og Nora Jakobsen, som klarte å drifte huset gjennom krigsårene.

Etter krigen ble det igjen vanlig drift. Huset fikk tilbygg med scene og det ble innredet vaktmesterleilighet i annen etasje. Inger og Bjarne Pedersen var de første vaktmesterne, senere Gerd og Karl Fridholm. Det var kjøkkenmuligheter tilknyttet det store lokalet i første etasje. Partiets egne avdelinger benyttet huset. I tillegg var idrettslaget stor bruker av lokalet før de fikk eget klubbhus, med fester og klubbkvelder for medlemmene.

Det var også bygdekino i Folkets Hus. Under krigen ble «ufarlige» og sensurerte filmer vist av et omreisende kinoselskap, «Disington». Senere var det Norsk Bygdekino som sto for visningene.

Partiet besluttet å selge eiendommen til private før Kråkstad Samfunnshus sto ferdig i 1956. Huset står fremdeles.

*Kilde: Rolf Yttereng,
Vesla Frisvold*

April

Vel utført! Vi mener å kjenne igjen han som sto for muringen av de flotte portstolpene, nemlig murer Petter Olaus Olsen (med murskeia i venstre hand). Petter flyttet til Kråkstad i 1910, han kom fra Vuku i Verdal og døde i Kråkstad i 1962, 94 år gammel.

Hjemmefrontsmedlemmer står æresvakt på Ski kirkegård 17. mai 1945: fra høyre: Christian Westgaard (Q-laget), Odd Mamen (Q-laget), Anton Huseby (områdesjef), Hugo Tollefsen (Q-laget), Erling Johansen (Q-laget), Oskar Mamen (Q-lagsleder), Nils Otternes (NK i området), Finn Hemsén (adjutant), Herman Sæther (E-sjef i området), Frank Brenna (Gruppe 2-sjef), Jens Hemsén. Lengst t.v.: avsnittssjef Thorstein Fennefoss, bak ham t.h.: Odd Hansen. Fotograf ukjent. Giver av bildet: Ruth Gylder.

17. mai 1945

17. mai 1945 – det er 70 år siden... En uke etter frigjøringen var naturligvis forventningene på topp, og folk var klar for den første offisielle feiringen av 17. mai på fem år.

Men været var med på å legge en liten demper på feiringen, især for barna. Vind og regn fra morgenen av resulterte i mange våte og kalde barn i tog. Det gjaldt å holde godt på faner og flagg.

Alt gikk allikevel greit og programmessig for seg, og hjemmefronten var sentral i feiringen. Store menneskemengder var tilstede.

Det var minnestund over de falne ved Ski Kirke, hvor hjemmestyrkene sto æresvakt og hvor rektor Lars

Herredstvedt holdt tale. Hans sønn, Ivar Herredstvedt, falt i kampene ved Fossum bro i april dagene i 1940, og var gravlagt på Ski kirkegård. Noe felles monument over de falne var selvfølgelig ennå ikke på plass denne dagen.

Kilde: Christian Westgaard

Bildet viser glimt fra borgertoget, med hjemmefronten i taktfast marsj, 17. mai 1945. Toget er på vei fra stasjonen mot torget i Idrettsveien. Til venstre, Arveset, til høyre Ski Hotell

Navn: Helt fremst går Odd Berg, stabssjef for 111.1 som omfattet deler av Østfold/Akershus. I rekka t.v.: fremst Odd Mjønner, videre bak ham: Jens Hemsén, Trygve Nore og Erna Hagen Johansen. I midterste rekke går Einar Hellerud fremst, Arne Karlsrud nr. 2, bak ham: (trolig) Erik Hellerud. Rekke t.h.: Herman Sæther går fremst, bak ham Frank Brenna. Gutten til venstre er Ola Hellerud.

De øvrige er ikke identifisert.

Fotograf ukjent. Giver av bildet: Herman Sæther.

Konfirmanter 3. oktober 1915 i Kråkstad kirke. Bildet er tatt utenfor Prestegården. Følgende ble kofirmert: Einar Martinius Jensen, Alf Andersen, Ragnar Thorvald Karlsen, Paul Johan Holt, Karl Edvard Andersen, August Hjalmar Mariussen, Einar Marius Hjemmen, Henry Arthur Hansen, Ole Helge Slemmestad, Einar Magnus Karlsmyr, Ingeborg Sofie Olsen, Hanna Othilie Gundersen, Lagerta Alvilde Mørk, Ester Eugenie Johansen, Thora Nelly Kristiansen, Dagny Mathilde Olsen, Bertha Pauline Ottosen, Signe Margrethe Andresen, Fanny Emilie Solberg, Ragna Marie Gundersen, Martha Kristiansen, Signe Mathea Finstad, Astrid Næss, Martha Lovise Hestvedt, Margit Therese Gundersen, Maria Mørk, Gunhild Anna Stenrud og Borghild Elise Antonsen. Presten var Gedde Dahl.

Den 2. mai 1965 ble følgende konfirmert i Ski kirke:

Første rad f.v.: Inger Tømte, Arnborg Helene Mørch, Unni Olsen og Berit Tømte.

Andre rad f.v.: Aud Borkenholm, Kari Osmundnes, Solveig Kristensen, Janne Brit Myrmo, Arnhild Margarethe Ogsett, Toril Stenseth, Rønnaug Lian, Wenke Toril Ødegård og Annie Øksdal.

Tredje rad f.v.: Marit Jorunn Røysted, Bente Kristine Adamson, Lise Marie Pedersen, Inger Tørnqvist, Ragnhild Hope, Hege Røijen Johansen, Tori Irene Andersen, Grethe Solveig Matre og Berit Lund.

Fjerde rad f.v.: Elin Olsen, Unni Sidsel Sørensen, Unni Østli, Unni Solheim, Laila Elisabeth Dahl, Marit Knutsen, Eva Gangnes Fjeld, Liv Birgit Paulsrud, Sonja Irene Helgestad, Unni Hansen, Øyvind Hermansen, May-Britt Gustavsen, Kåre Osmundnes, Elfrid Anette Jensen, Eva Gundersen, Guro Sæther og Kirsti Nordang.

Øverste rad f.v.: Kari Johnsen, Gerd Rose Marie Nicolaus, Marit Karlsen, Tove Irene Lund, Trond Johansen, Rune Schjønberg, Terje Fridgeir Korsmo, Yngve Venemark, Rune Reiakvam, Per Kristian Kværner, Tron Hermann Sæther, Pål Erik Aandal, Inge Johannes Reiakvam, Torill Johanne Dinesen, Unni Torild Skaug, Aud Solveig Lien, Inger Lise Marthinsen og Solveig Brandt.

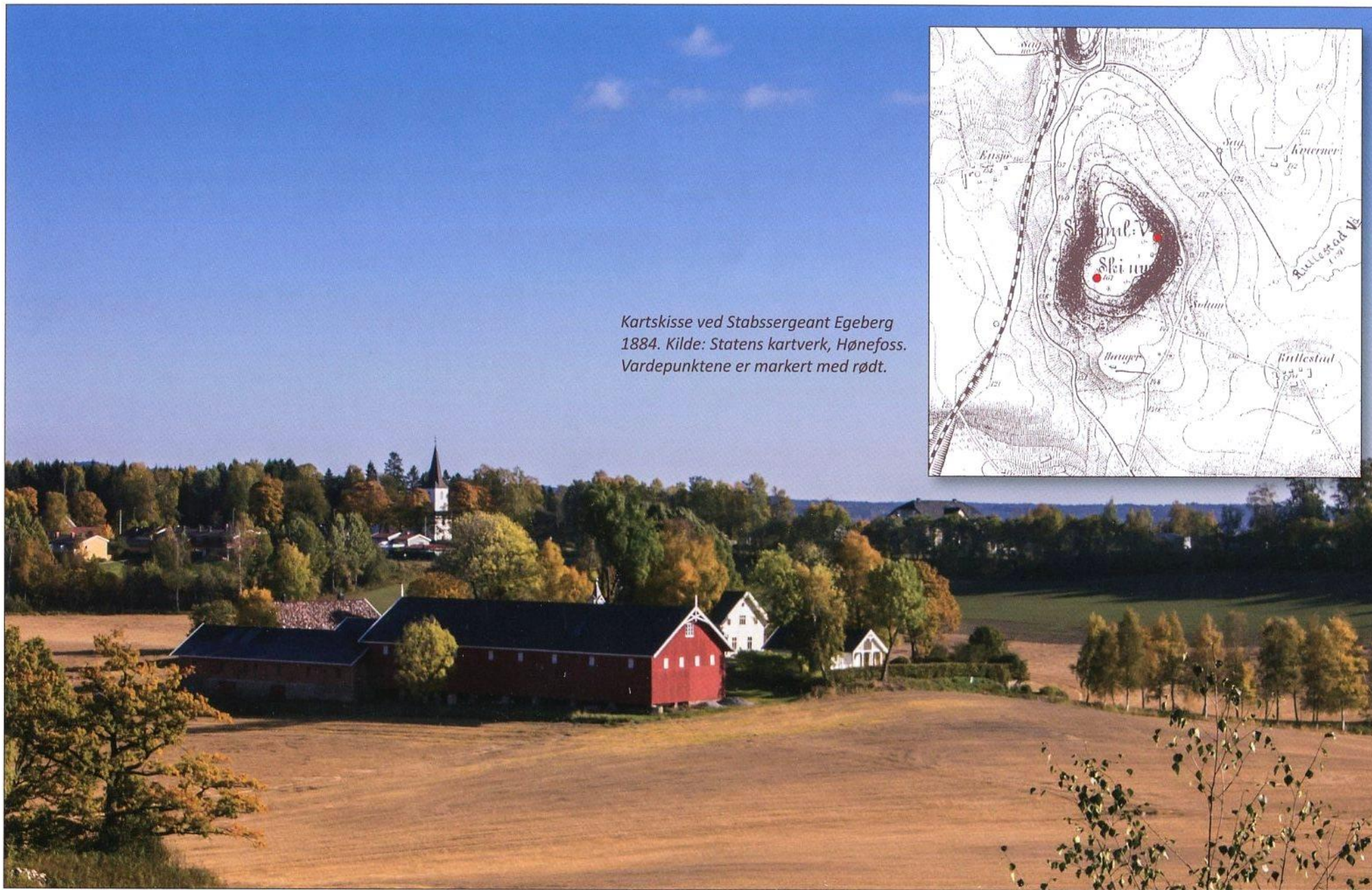
Presten var Notø.

I alt ble det konfirmert 168 jenter og gutter i Ski kommune dette året.

Ikke med på bildet: Bjarne Aas Hansen og Kjell-Thore Berg.

*Kartskisse ved Stabssergeant Egeberg
1884. Kilde: Statens kartverk, Hønefoss.
Vardepunktene er markert med rødt.*

Utsikt fra området Ski gml Varde mot Ski middelalderkirke, tidligere tiders sentrum og høvdingesete. Gården er Rullestad, den gamle prestegården. Foto: Christian Olsen

Follobanen har brakt steinalderfunn frem i dagen ved Vabakken mellom Endsjø og Roås i Ski, men området og sporene vil bli slettet fra overflaten. Området her henger sammen med nordre del av Vardåsen. Og hva med Vardåsen fremover? Skis identitet er under sterkt press.

Vardåsen er det mest markante landskapselement i Ski/Sander-området, og vardepunktene er *ikke* tilfeldige. Kaptein Nils Houge skrev i 1974 at Vardåsen i Ski var et meget viktig sted for varderekkene i Follo-området. Ved vardene var det vanlig å reise høye vedraier (eller vedstabler) som ble tent av vardevaktene, for å varsle folk på nabovardene og høvdingegårdene om røvere og ufred. Høvdingen (kongens mann) bodde i nærheten av kirken (bygdas sentrum), og det var han som organiserte bygdevernet. Ski gamle varde og Ski nye varde finnes på kart fra år 1800 og 1884. De eneste vardepunktene i Ski kommune.

De gamle vardestedene burde vært fredet. De er alle viktige deler av Norgeshistoriens eldste forsvarsverk, en mer enn tusen år gammel tradisjon. Vi vet at varde/vetebruk skriver seg helt fra Gulatingsloven (ca år 900), og hadde klare regler for forsvarsordningen, leidangen.

Vardåsen er hele 1,2 milliarder år gammel, grunnfjell med gneiser og amfibolitter. Åsen er formet av isen som et rundsva, med støt- og leside. For ca 11000 år siden var havnivået 160 meter høyere enn i dag, og øverste del av åsen var en øy på høyde med Stunnerfunnene, ved nordre Stunner. I åsen finner vi skuringsstriper, israndsavsetninger og en rullesteinsstrand (strandvoll). Omkring finnes flyttstein og blokker fra helt andre områder, og en stor flintknoll (løsfunn) ble funnet ved ball-løkka, med merker etter avslag – en hilsen fra tidligere tiders mennesker.

Menneskene i dag har fortsatt et meget benyttet turområde med lysløype og mange naturkvaliteter, et

stort biologisk mangfold. Et lærings- og aktivitetsområde for skoler, speidere og barnehage.

Men Vardåsen er nå under press og kraftig forandring.

Kilder:

Arkeologiske utgravninger v/Kulturhistorisk museum.

En bygdebok for Kråkstad. M. Østlid

Jernbaneverket

Inst. for geologi NLH. R.Sørensen kart og prøvetak med beskrivelser

Kart over Aker og Follo Fogderi 1880 og 1884. Akershus Amt. Ski kommune. Reguleringsplaner for ny barnehage og lokalmedisinsk senter/legevakt

Ski skolekontor, veiledningstjenesten: Ekskursjonstur til Vardåsen

Ski skolekontor, veiledningstjenesten: Naturgrunlaget i Ski

Varder/veter – et gammelt varslingsystem. Kr. Brodal

Husmannsplassen på bildet tilhører Bjerke Nordre i Kråkstad. Bildet er tatt i 2014. Bygningen er godt bevart og gir et godt uttrykk for hvordan den var da den siste husmannen bodde her. M. Østlid kaller husmannsplassen Bråtan. Den ble ryddet inne i skogen, men i dag ligger den i utkanten av et kornområde. Den siste «mannsalder» har plassen båret navnet Bjerkehytta.

Husmannsplass

Plassen disponerte ca. 30 dekar jord, altså en stor husmannsplass. Arealet skulle gi mat for 2-3 melkekyr. I dag står bare murene igjen av fjøsbygningen. I tillegg var det vedskjul og utedo. Huset ble brukt som bolig til 1975. Etter den tid har det vært nyttet som fritidsbolig. De siste som bodde fast i hytta, hadde arbeid andre steder enn på Bjerke Nordre.

En vanlig definisjon av en husmann er en landarbeider som leier en boplass (hus med jord) av en gårdbruker mot å gjøre arbeid på gården. Slike leie- og arbeidsforhold tok til i den senere mellomalder, og var meget utbredt i de følgende århundrene. I Ski og Kråkstad var det 44 husmenn i 1723; dette tallet økte til 170 i 1801 og 275 i 1865. I 1875 ble det oppgitt til 226. Nedgangen fortsatte, i 1900 var det 153 husmenn i Ski (Kilde: Bjørn Myrvoll).

Ledd i framveksten av husmannsvesenet var økning i folketallet og av lovgivningen. Kristian 5. norske lov av 1687 satte forbud mot deling av gårdsbruk med mindre matrikkelskyld enn ett skippund. Forbudet kom fordi skatten var knytta til skylda på bruket. Småbruk var dårlige betalere. Husmannsvesenet ble brukt for å omgå kongens forbud mot oppdeling av gårdsbruk. Plassene ble ikke skyldsatt og husmennene betalte ikke leilendingsskatt. Sett med myndighetenes øyne hørte både plassen og folkene til gården.

Det var bonden som eide husmannsplassen, og husmannen hadde sammen med familien arbeidsplikt på gården. Husmannen kunne bli oppsagt og måtte da flytte med seg og sin familie neste første faredag. Husmannen var nesten uten rettigheter. De styrende organer så urettferdighetene i dette og kom med flere forordninger (i 1750, 1752 og 1790) som hadde liten virkning. I 1851 det kom en ny lov om husmannsvesenet som etter hvert fikk stor betydning. Denne loven tok sikte på å sikre husmannen og hans hustru rett til å

bo på plassen så lenge de levde. Det kom også regler om innskrenket pliktarbeid. Jordloven av 1928, kap. 5, har en rekke regler som forandret husmannsvesenet ganske radikalt. Vi kan nevne at arbeidsplikten kunne kreves omgjort til en pengeavgift, leieforholdet kunne forlenges, og i visse tilfeller kunne husmannen få forkjøpsrett. Forandringene var så store at en vel kan si at denne loven gjorde slutt på det gamle husmannsvesenet.

Kilder:

M. Østlid, Kråkstad – Bygdebok, bind I Norsk konsversasjonsleksikon. Kringla heimsins bind 4

Karsten Alnæs, Historien om Norge, bind II, Under fremmed styre

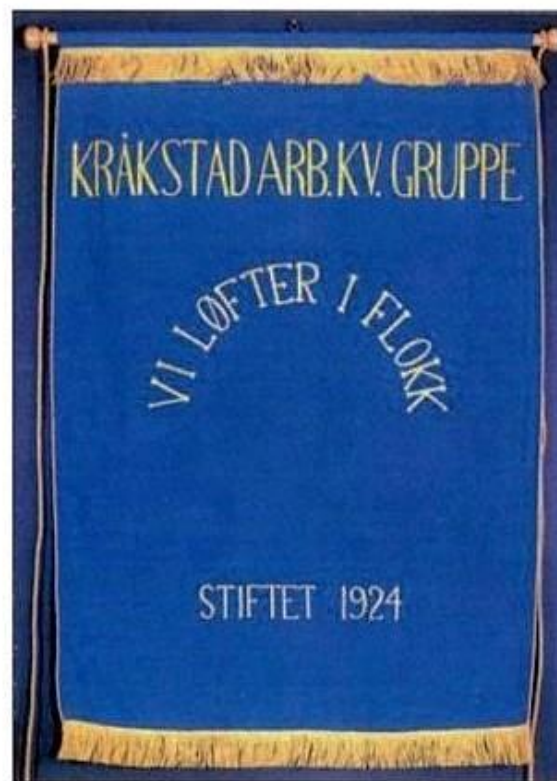
*Bakerst fra venstre: Arly Karlsrud, Edith Norum, Minda Karlsrud, Aslaug Pedersen, Gudrun Hagberg, Bertha Olsen.
Foran fra venstre: Martha Nordheim, Brynhild Hansen, Nora Jakobsen, og Magna Pedersen. Bildet er utlånt fra Lise Lorentzen.*

Kråkstad arbeiderkvinnegruppe ble stiftet 14. september 1924 med Inga Brun som formann. Rett etter overtok Olefine Myrvoll for så å overlate formannsjobben til Nora Jakobsen. Nora Jakobsen fungerte vekselvis som formann eller sekretær gjennom mange år.

Det nye Folkets hus i Kråkstad ble bygd på samme tid (1924-25) og dermed fikk kvinnegruppa straks nok å henge fingrene i. Den bidro aktivt ved innflytting, ved utstyrsanskaffelser og gjennom ulik innsats bidro de sterkt til drift av huset.

I 1929 ble Folkets hus benyttet som valglokale, og kvinnegruppa var aktivt med i valgkampen med «kampsaken» fritt skolemateriell i folkeskolen. Ellers fungerte kvinnegruppa i alle år som et sted for skolering, kunnskap og samhold. På Kråkstad var arbeiderkvinnelaget aktivt også etter krigen. Sentrale medlemmer var Marie Skrikerud og Brynhild Hansen som vekselvis var formann eller sekretær.

*I forbindelse med
25-årsjubilet i 1949
fikk gruppa laget sin
egen fane med mot-
toet «Vi løfter i flokk».
Foto: Arbeider-
bevegelsens arkiv*

Det er fortalt at de hadde møter hjemme hos hverandre. Først stod lagssaker på programmet, deretter et mer sosialt samvær. Kvinnegruppa må ha vært en viktig møteplass. Mange av kvinnene hadde vært aktivt med i gruppa hele sin voksne levetid da Kråkstad arbeiderkvinnelag ble lagt ned i 1991.

Kilde: Rolf Yttereng

Følger vi Kjeppestadveien mot Kråkstad og svinger inn på Tomterveien, like før jernbanebrua, ser vi ganske snart den hvite bygningen på bildet på venstre side. Bygningen var i sin tid kommunehus for Kråkstad herred.

Med innføring av «Formannskapsloven» i 1837 kom forløperen til det kommunale selvstyret som vi kjenner i dag. Samme året ble det første herredstyret for Kråkstad herred valgt på sommertinget på Kapell Sander. Herredet hadde de første årene ikke faste lokaler for sine møter, men leide rom på forskjellige gårder i Ski og Kråkstad. I 1854 ble det gamle våpenhuset ved Kråkstad kirke flyttet, og bygget om til Kråkstad skole som den første faste skole i kommunen. Her fikk herredet en form for «kommunelokale» fra 1854. Møtestedene vekslet nå mellom Kråkstad skole og Ski fram til 1878 da det nye Herredshuset på Kjeppestad ble tatt i bruk.

Herredshuset på Kjeppestad er den gamle Magasinbua (kornlageret) som stod ved Ski middelalderkirke. I 1873 bestemte herredsstyret at kornmagasinet skulle legges ned.

Omtrent samtidig kom spørsmålet om eget kommunelokale. Det ble oppnevnt en komite som skulle komme med forslag. Komiteen foreslo å kjøpe to dekar jord à 25 spd av Hans Nordby på Kjeppestad og at Magasinbua skulle flyttes dit. Første etasje skulle innredes til sal for kommunestyremøtene og leilighet til jordmoren. Det ble en heftig diskusjon om dette, men 19. august i 1875 ble det bestemt at Magasinbua skulle flyttes til Kjeppestad. Det første herredstyremøtet ble holdt på Kjeppestad 25. januar 1878.

Jordmor i Kråkstad, Rikka Kjeppestad, bodde med sin mann i kommunegården, hvor hun bodde rimelig. Til gjengjeld måtte hun vaske, fyre og stelle lampene til herredstyrets møter. De flyttet senere til Vasshagan.

Kråkstad Sparebank fikk lokale i Herredshuset i 1879. Her hadde banken fast tilhold fram til 1913 da banken flyttet til nybygget i Kirkeveien i Ski.

I 1903 begynte Kraakstad frisinnede ungdomslag med sine søndagsmøter - og juletreffester - på Kjeppestad.

Deler av de kommunale organer holdt til i Herredshuset på Kjeppestad fram til Rådhuset i Ski sentrum ble tatt i bruk sent på 1950-tallet.

Bygningen er fremdeles i kommunens eie og er innredet til boliger.

*Kilder: M. Østlid, Kråkstad – En bygdebok, bind I
Flere utgaver av historielagets kalender*

På klubbhustrappa, august 1959: 1. Ronny Torp, 2. Morten Hagen, 3. Kjell Kristoffersen, 4. Sverre Vinker, 5. Magne Granlund, 6. Karl-Olaf Løkenhagen, 7. Alf Olsbakk, 8. Jarl Røijen, 9. Per Krosshavn, 10. Øivind Norstad, 11. Bjørn Sleipnæs, 12. Bror Nore, 13. Thor Stryker, 14. Harald Nore, 15. Torbjørn Norstad, 16. Ole Furuseth, 17. Arne Furuseth.

Søndag 11. september 1955 var det innvielse av Skis nye idrettspark, gressbanen ble åpnet, og årene 1950–55 var vel i havn. Så sto garderober og klubbhus på den nye dugnadslisten.

Bjørn Sleipnæs fortsatte som formann, og samme «innpisker» var Kjell Kristoffersen. Mange av de samme gutta fortsatte, og flere yngre kom naturlig med i gjengen. Det var populært å være dugnadsarbeider, treffpunkt «Plassen».

En av de hardtarbeidende uttrykte det slik: «Vi tok farvel med våre kjære, og så dem først utpå høsten». Dugnadsdagene ble opplyst gjennom lagsnytt i ØB og slått opp på lagstavla på veggen ved Kolstad (Ski Elektriske). Denne tavla forkynte både lykke og svarteste mørke, for her sto også lagoppstillingene til fotballkampene.

Klubbhuset reiste seg sakte, men sikkert. Det ble snekret forskaling og blandet betong. Det var mange trillebårlass med bruk, og mange slitne kropper. Her ble

det bygget hus, vennskap og lagånd.

Det var et stort ansvar for de som ledet arbeidet, og ufarlig var det ikke, som da takforskalingen raste ned. Men det gikk bra. De eldre seniorgutta var krumtap-pene i gjennomføringen, med både fagbrev og erfaring fra arbeidslivet. Alle som var der, husker ennå støvsky-ene ved terrasso-tørre-sliping utført av lagets eminente målmann, Thor Eriksen.

Grubernes Sprængstoffabrikker bisto med midler til gjerder og nødvendig utstyr på indre bane.

Klubbhuset ble åpnet 17. juni 1960 med middag, spandert av restaurantør Osvald Dahl-Hansen. Tilstede var de flittigste på dugnadene og gjester, som bl.a. Rolf Hofmo (sjef for STUI-midlene).

Idrettsparken sto nå frem som fullverdig stadion.

Kilde: Gamle dugnadsarbeidere

November

Rengjøring av festsalen, våren 1960. Bildet av vaskedamene fra høyre mot venstre: Laila Wik – Ingrid Dahl – Else Ingum – Tove Lien – Randi Moen – Ruska Nielsen – Eli Linnestad. Damen bakerst er uidentifisert.

Stabburet ble ombygget til forretningslokaler og tatt i bruk i 1930. Det ble revet omkring 1963. Kilde: Lokalhistorisk Arkiv.

Fasaden sto ferdig i 1964. Elise Brække A/S drev der til slutten av 1990-tallet. Foto: Østlandets Blad. Kilde: Fasaden A/S

I nærmere 70 år var Elise Brække et begrep i Ski. Dagens «godt voksne» damer minnes med glede hvor spennende det var å se hva som kom av nyheter i utstillingsvinduene til butikken.

Elise Brække kom fra Tomter, hvor hun i ung alder startet manufakturforretning. Etter hvert var hun ikke fornøyd med kundemassen der og flyttet virksomheten til Ski i 1926. Der leide hun lokaler i Arveseth i Idrettsveien, hvor Kvakkestadgården ligger i dag.

I 1928 giftet hun seg med tekstilselger Kaare Levin, og sammen drev de forretningen som ble en stor suksess. Selve idéen bak konseptet var foruten et rikholdig assortement av manufakturvarer, basert på Elises kreative evner til å skape dameklær direkte på kundene slik de store moteskaperne gjorde, og i tråd med kundenes ønsker.

Lokalene i Arveseth ble snart for små. På nabo-eiendommen Vanaheim i Jernbaneveien sto det den gang et meget stort stabbur bygget i 1900. Kommunegartner Otternes tegnet huset om til en tidsriktig manufaktur med motestue, tilskjæreri og systue i annen etasje, og butikk i første. I 1930 kunne lokalene tas i bruk, og virksomheten ble svært vellykket. På det meste beskjeftiget systua og butikken opp til 25 personer.

Kaare Levin arbeidet med planer om et forretningsbygg i flere etasjer på tomten de hadde kjøpt i 1938. Vanaheim bestod av tre hus på en 10 mål stor tomt. Først etter krigen ble planene gjennomført med et treetasjers bygg.

I løpet av de første etterkrigsårene ble det startet en rekke konfeksjonsfabrikker i Norge, slik at behovet for dameklær ble dekket. Systuen til Elise Brække ble derfor avviklet. I 1964 kunne firma Elise Brække A/S flytte inn i flotte lokaler i Fasaden på i alt

800m² fordelt på tre etasjer. Denne gang med andre generasjon av familien i ledelsen.

Utviklingen i markedet gikk videre, og etter hvert ble det opprettet en rekke kjedeforretninger i Ski med klær produsert i lavkostland. På slutten av 1990-tallet fant tredje generasjon i Elise Brække A/S det nødvendig å avvikle firmaet.

Så lenge Elise og Kaare Levin levde, fulgte de med i driften og utviklingen av firmaet, samtidig som de var aktive i styre og stell i Ski. Kaare døde i 1977 og

Elise i 1982. En kan vel trygt si de var med på å skape den Ski-byen vi ser i dag.

Kilde: Finn-Erik Levin

Desember

Registrering av bilder

Ski Historielag er interessert i bilder fra alle kanter av kommunen. Vi kommer gjerne hjem til deg for å notere opplysninger om bildene dine og låner med disse for avfotografering.

Ta kontakt med oss, så blir vi enige om en dag det passer.

De fleste bildene i denne kalenderen finnes i fotoarkivet til Ski Historielag. Hvis du har lyst på en kopi av et bilde, kan du henvende deg til ansvarlig for fotosamlingen.

Mange av bildene er tilgjengelig i lokalhistorisk arkiv v/Ski Bibliotek. Søk gjerne på internett ski.hovedbibliotek@ski.kommune.no eller kontakt:

Hovedansvarlig for fotosamlingen:

Bjørn Myrvoll, tlf. 64 87 45 41

Tidligere års kalendere kan fås ved henvendelse til:

Per A. Krogstie, tlf. 64 87 32 43

Takk

*Vi takker alle som har hjulpet oss med bilder og opplysninger til årets kalender.
Takk også til alle som hjelper oss med å selge kalenderen.*

Rolf Ottesen Grafisk Produksjon har trykket kalenderen.

Forbehold:

Vi tar forbehold om mulige feil. Det er dessverre ikke alltid vi klarer å levere et perfekt produkt.

Årets kalenderkomité har bestått av:

Aase Klohs

Bjørn Myrvoll

Knut Repstad

Karl-Olaf Løkenhagen

Ragnhild Sæthren

Elin Aas

Sidsel Kandahl

Terje Lorentzen